

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№4 (2)

2026
APREL

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[™]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

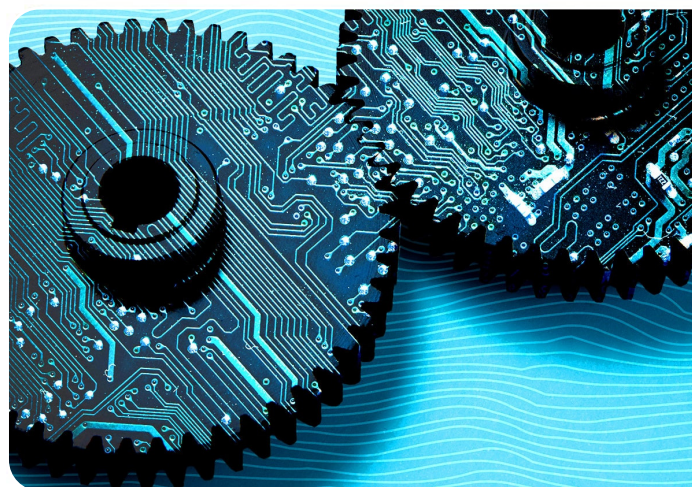
ROAD

INDEX
INTERNATIONAL
COPERNICUS

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

BYUDJET SUBYEKTLARI ISHTIROKINI QISQARTIRISH ASOSIDA KREDIT RISKINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	16
PhD. Mahmudov Rahimjon Hamid o'g'li	
MINTAQA IQTISODIYOTI TARMOQLARINI KLASSTERLASHTIRISH SALOHİYATINI RIVOJLANTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING EMPIRIK MODELİ: STATISTIK VA EKONOMETRIK TAHLIL	25
Ollokulova Feruza Mansurovna, Abdurahmonov Abdulaziz Maxmudovich	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL OQIMLARI AUDITINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI	30
Atamurodov Saidmurad Yaxyoyevich, Sindarova Aziza Musurmon qizi	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHNI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'İY INTELLEKT ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	42
Xasanov Sardor Xazratkulovich	
IQTISODIY O'SISH SIFATI VA UNI KO'RSATKICHLARINING KONSEPTUAL ASOSLARI	50
Axmedov Xasanjon Muxamadovich	
IQTISODIY O'SISH SIFATI VA UNI KO'RSATKICHLARINING KONSEPTUAL ASOSLARI	55
Axmedov Xasanjon Muxamadovich	
ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KORXONALAR RENTABELLIGIGA TA'SIRI	60
Hayitov Jamshid Xolboyevich	
KREDITLASH MEXANIZMINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA UNING TARIXIY RIVOJLANISH BOSQICHLARI	65
Ortiqov Husan Usmonaliyevich	
DAVLAT SEKTORIDA ICHKI AUDIT FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	70
Xamidova Zarifa Urol qizi	
ISTE'MOL NARXLARI INDEKSINI MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	74
Ismailova Shaxnoza Uktamovna	
XIZMATLAR SEKTORI RIVOJLANISHINING KAMBAG'ALLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASI VA KO'RSATKICHLAR TIZIMI	77
Dawletmuratov Adilbay Mirzaboyevich	
BIZNES JARAYONLARINI MONITORING QILISH TIZIMINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI	84
Dadajonova Madina Ravshan qizi	
ISTE'MOL NARXLARI INDEKSINI MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	89
Ismailova Shaxnoza Uktamovna	
MINTAQA IQTISODIYOTI TARMOQLARINI KLASSTERLASHTIRISH SALOHİYATINI RIVOJLANTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING EMPIRIK MODELİ: STATISTIK VA EKONOMETRIK TAHLIL	94
Ollokulova Feruza Mansurovna, Abdurahmonov Abdulaziz	
ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KORXONALAR RENTABELLIGIGA TA'SIRI	100
Hayitov Jamshid Xolboyevich	
IMPROVING THE EFFICIENCY OF BANKS' GREEN FINANCING IN UZBEKISTAN AND KAZAKHSTAN	105
Maxmudov Rahimjon	
MAHALLIY BUDJETLAR MUSTAQILLIGINI TAKOMILLASHTIRISH VA YANADA OSHIRISH	109
Abduraxmonova Gulmira	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MOLİYAVIY HISOBOTLARNI SHAKLLANTIRISH: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	114
Teshabayev Dilmurod Boxodir o'g'li	

FARG 'ONA VILOYATINING INNOVATSION RIVOJLANISHI.....	120
Tuychieva Odina Nabiyeвна	
INDICATORS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE "GREEN" ECONOMY.....	131
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich	
KREDITLASH MEXANIZMINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA UNING TARIXIY RIVOJLANISH BOSQICH LARI.....	140
Ortiqov Husan Usmonaliyevich	
KORPORATIV BOSHQARUVNING XALQARO TAJRIBASI VA UNING QIYOSIY TAHLILI	144
Shakirova Gulbaxor Sharipdjanovna	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHNI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	149
Xasanov Sardor Xazratkulovich	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNING INSTITUSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJ DAVLATLAR TAJRIBASI	156
Odinayev Ravzatullo Asatulloevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING MOLIVAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	161
Karimov Alibek Valievich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA FRANCHAYZING TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDA PLATFORMA MODELLARI VA ULARNING SAMARADORLIGINI BAHOLASH	167
Xodjayeв Anvar Rasulovich, Nasimov Dilshodbek Hotam o'g'li	
"O'ZBEKISTON GTL" MAHSULOTLARINING FIZIK-KIMYOVIY XOSSALARI VA ULARNI KOMPOUDIRLASH ASOSIDA EKOLOGIK TOZA YOQILG'ILAR OLISH ISTIQBOLLARI	173
Ro'ziyev Aliakbar, Hayitov Ruslan, Mavlonov Shohrux	
HUDUDIY MEHNAT BANDLIGINI TA'MINLASHDA AVTOSERVIS KORXONALARINING ROLI	179
Marqayev Xurshid Aliqulovich	
ASOSIY VOSITALAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	183
Zaripova Sayohat Zafarovna	
XIZMATLAR SOHASINI BOSHQARISHDAGI MUAMMOLAR VA YECHIMLAR: AGROTURIZM VA RAQAMLI XIZMATLAR ASOSIDA TAHLIL (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA)	188
Oktamjonova Gulira'no Ikromjon qizi	
BUXORO VILOYATI UY XO'JALIKLARI HAYOT SIFATI VA IJTIMOIIY-IQTISODIY AHVOLI: SO'ROVNOMA NATIJALARI TAHLILI	192
Nizomov Asliddin, Musulmonova Shahlo, Izzatullayeva Ma'mura	
DIRECTIONS FOR TOURISM DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN BASED ON DIGITAL TECHNOLOGIES..	199
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich	
QORA METALLURGIYA SANOATI VA ULARNING ISHLATILISHI	203
Sarimsakov Alisher Ubaydullaevich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI BANDLIGINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	209
Yusupov Farhod Adamboyevich	
TASVIRLARDAN YO'L BELGILARINI TANIB OLISH ALGORITMLARI VA DASTURIY VOSITASINI ISHLAB CHIQISH	214
Toyirov Akbar Xasanovich, Yuldoshov Abdurahmon Baxtiyorovich	
OLIY TA'LIMNI MOLIVALASHTIRISHNING ILG'OR XORIJIY TAJRIBASI: SINGAPUR MISOLIDA	218
Kurbanov Baxodir Negmatullayevich	

MA'LUMOTLARGA ASOSLANGAN TURIZM BOSHQARUVI: O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI.....	222
Ashurova Shaxnoza Almasovna	
DAVLAT XARIDLARI BO'YICHA BYUDJET MABLAG'LARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI ICHKI AUDITNING ANALITIK KO'RSATKICHLARI ASOSIDA BAHOLASH.....	226
Meliboyev Askar Eshmuratovich	
ГЛИНИСТЫЕ СЛАНЦЫ ЦЕНТРАЛЬНОГО И ЮЖНОГО УЗБЕКИСТАНА КАК СЫРЬЕВАЯ СМЕСЬ ДЛЯ ПРОИЗВОДСТВА ПОРТЛАНДЦЕМЕНТА.....	231
Карабаев А.М., Абдуллаева Д.Ф., Абдуллаев У.Х. Андакулова Н.Н.	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ МЕНЕДЖМЕНТА КАЧЕСТВА НА ПРОМЫШЛЕННОМ ПРЕДПРИЯТИИ	237
Садиков Жaxonгир Носирджанович, Даулетмуратова Дилбар Калмуқанмед кизи	
РАЗРАБОТКА МЕХАТРОННОГО МОДУЛЯ ДЛЯ ВЫРАВНИВАНИЯ ПОВЕРХНОСТИ МЕТАЛЛА ПОСЛЕ ЗАЛИВКИ.....	243
Мирджураев Сарвар Алишер угли	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING TA'SIRI ..	246
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
AGROKLASTERLAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING EKONOMETRIK MODELLARI	250
O'rinboyev Ulug'bek Otabekovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ПОРИСТОЙ СТРУКТУРЫ И ВЛАГОПОГЛОЩАЮЩИХ СВОЙСТВ КОМПОЗИТНОГО ВЯЖУЩЕГО	259
Тургунбаев Уринбек, Шарипова Дилафруз, Худойбердиев Жамшид	
ИССЛЕДОВАНИЕ НАПРЯЖЕННО-ДЕФОРМИРОВАННОГО СОСТОЯНИЯ ЯЧЕЙКИ СВЕТОПРОЗРАЧНОГО ОГРАЖДЕНИЯ ПРИ ВОЗДЕЙСТВИИ ЛОКАЛЬНОЙ СЕЙСМИЧЕСКОЙ НАГРУЗКИ.....	265
Давронов Олимбек, Туляганов Азиз	
PAHTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARNING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	271
Mamasoliyev G'ayratbek Maxamadyusupovich	
RAQAMLI IQTISODIYOTNING TURIZMDA MOHIYATI VA AHAMIYATI.....	276
Abdullayeva Zulfiya Izzatovna	
MINTAQAVIY SANOAT KORXONALARINING BIZNES JARAYONLARINI TAHLIL QILISH VA BAHOLASHNING ZAMONAVIY USULLARI (BPM, LEAN VA SIX SIGMA YONDASHUVLARI MISOLIDA) ..	279
Azimova Maxfuza Rashidovna	
QURILISH SANOATI KORXONALARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA ULARNI EKOLOGIK BOSHQARISH TAMOIYILLARI	284
Xolov Xamza Tojiddinovich	
O'ZBEKISTONDA AHOLINI QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BILAN TA'MINLASHNING IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: EKONOMETRIK TAHLIL VA PROGNOZLASH	292
Matjonov Bekjon Ravshonbekovich, Ibragimova Nodira Kadamovna	
A THEORETICAL MODEL LINKING GENDER EQUALITY AND MANAGEMENT EFFICIENCY.....	297
Ochilova Intizor Sadikovna	
QIMMATLI QOG'OZLAR PORTFELIDAN KUTILAYOTGAN DAROMADGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNI EKONOMETRIK MODEL ORQALI BAHOLASH.....	303
Sindarov Fazliddin Kaxramonovich	
MAMLAKAT KIMYO SANOATIDAGI KORXONALAR FAOLIYATIDA RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH JARAYONI VA ULARNING TAHLILI.....	312
Odilova Malika Abdushukur qizi	

RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI ISHLAB CHIQRISH SANOATIGA JORIY ETISH	317
Abdivoyitova Sarvinov Abduxayit qizi, Maxmudov Abrorxon Axmadxonovich	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV HISOB TIZIMINI TASHKIL ETISHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI	321
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI OSHIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI	326
Dagarov Bekzod Muzaffar o'g'li	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA RAQOBAT MUHITINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI VA TENDENSIYALARI	332
Qulmetov Mansurbek Ro'zmatovich	
USING ENGINEERING MODELS TO MEASURE SME RISKS IN UZBEKISTAN	340
Djumabayeva Dilobar Asatillayevna	
BANK FAOLIYATIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ASOSIY MASALALARI	347
Yusufov Javohirtshoh Ozod o'g'li, Xolmirzayev Elbek Baxtiyorovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR JARAYONIDA TALABALARNING IJODKORLIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	353
Meyliyeva Shoxista Rustamovna	
ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	358
Усманова Азиза Баходировна	
O'ZBEKISTONDA ELEKTR YORITISH MAHSULOTLARI BOZORINI INNOVATSION LOKALIZATSIYA ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: DINAMIKA, TAHLIL VA PROGNOZ	363
Jurayev Murotjon Sotivoldiyevich	
HUDUDLAR RAQOBATBARDOSHLIGINI BAHOLASH VA REYTINGLASH	371
Kosimov Bobir Abdigafarovich	
BALAND BINOLAR FASADLARINI PARDOZLASH TEXNOLOGIYALARINI EKSPLOATATSION ISHONCHLILIK VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH	376
Amirov Shavkat Rahmatullayevich	
ОСНОВЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ТРАНСПОРТНОЙ ЛОГИСТИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ	383
Мурадов Алишер Курбанбаевич	
ФОРМИРОВАНИЕ БИЗНЕС-ПАРАДИГМЫ АГРОТУРИЗМА КАК УСЛОВИЕ ДОСТИЖЕНИЯ ЦЕЛЕЙ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ	390
Усманова Диляфруз Каршиевна	
WAYS TO IMPROVE THE REGIONAL STRUCTURE OF THE INDUSTRY OF NAVAI REGION	396
Uralov Eliboy Omonovich	
JISMONIY SHAXSLARNING MOL-MULK SOLIG'INI TAKOMILLASHTIRISHDA SAMARALI XORIJIY TAJRIBA	400
Safarova Shahzoda	

JISMONIY SHAXSLARNING MOL-MULK SOLIG'INI TAKOMILLASHTIRISHDA SAMARALI XORIJIY TAJRIBA

Safarova Shahzoda

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'ini takomillashtirishda samarali xorijiy tajriba qiyosiy tahlil asosida o'rganilgan. Tadqiqotda turli mamlakatlarda mol-mulkni soliqqa tortish amaliyoti, soliq bazasini aniqlash usullari, kadastr qiymatiga asoslangan yondashuvlar, soliq stavkalari, imtiyozlar mexanizmi, soliq ma'muriyatchiligi hamda raqamli boshqaruv instrumentlari tahlil qilingan. Shuningdek, mol-mulk solig'i orqali mahalliy budjetlar daromad bazasini mustahkamlash, soliq adolatini ta'minlash va soliq tushumlari barqarorligini oshirishga xizmat qiluvchi samarali mexanizmlar ajratib ko'rsatilgan. Tadqiqot natijasida xorijiy tajribani O'zbekiston amaliyotiga moslashtirish imkoniyatlari baholanib, jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'i tizimini takomillashtirish bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: jismoniy shaxslar, mol-mulk solig'i, xorijiy tajriba, qiyosiy tahlil, kadastr qiymati, soliq bazasi, soliq stavkalari, soliq imtiyozlari, soliq ma'muriyatchiligi, mahalliy budjetlar, raqamli soliq xizmatlari, soliq tizimini takomillashtirish.

Аннотация. В данной статье на основе сравнительного анализа изучен эффективный зарубежный опыт совершенствования налога на имущество физических лиц. В исследовании проанализированы практика налогообложения имущества в различных странах, методы определения налоговой базы, подходы, основанные на кадастровой стоимости, налоговые ставки, механизмы льгот, налоговое администрирование, а также инструменты цифрового управления. Кроме того, выделены эффективные механизмы, направленные на укрепление доходной базы местных бюджетов, обеспечение налоговой справедливости и повышение стабильности налоговых поступлений посредством налога на имущество. По результатам исследования оценены возможности адаптации зарубежного опыта к практике Узбекистана и разработаны практические предложения по совершенствованию системы налога на имущество физических лиц.

Ключевые слова: физические лица, налог на имущество, зарубежный опыт, сравнительный анализ, кадастровая стоимость, налоговая база, налоговые льготы, налоговое администрирование, местные бюджеты, цифровые налоговые услуги, совершенствование налоговой системы.

Abstract. This article examines effective foreign experience in improving property taxation of individuals based on comparative analysis. The study analyzes property taxation practices in different countries, methods for determining the tax base, approaches based on cadastral value, tax rates, exemption mechanisms, tax administration, and digital governance instruments. In addition, effective mechanisms aimed at strengthening the revenue base of local budgets, ensuring tax fairness, and increasing the stability of tax revenues through property tax are identified. Based on the research findings, opportunities for adapting foreign experience to the practice of Uzbekistan are assessed, and practical recommendations for improving the property tax system for individuals are developed.

Keywords: individuals, property tax, foreign experience, comparative analysis, cadastral value, tax base, tax rates, tax exemptions, tax administration, local budgets, digital tax services, improvement of the tax system.

KIRISH

Jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'ini takomillashtirish masalasi bugungi kunda soliq yukining adolatli taqsimlanishi, mahalliy budjetlar daromad bazasini mustahkamlash hamda soliq ma'murchiligini samarali tashkil etish nuqtayi nazaridan dolzarb ahamiyat kasb etadi. So'nggi yillarda O'zbekistonda soliq tizimini isloh qilish, ko'chmas mulk obyektlarini hisobga olish tizimini takomillashtirish, kadastr ma'lumotlari aniqligini oshirish va soliq xizmatlarini raqamlashtirish bo'yicha izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Bu esa jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'ini hisoblash va undirish mexanizmlarini yanada takomillashtirish, bunda samarali xorijiy tajribani o'rganish hamda uni milliy amaliyotga moslashtirish zaruratini kuchaytirmoqda.

Jahon amaliyoti shuni ko'rsatadiki, mol-mulk solig'ini samarali tashkil etishda soliq bazasini to'g'ri aniqlash, bozor yoki kadastr qiymatiga yaqin baholash mexanizmlarini qo'llash, imtiyozlarni manzilli ravishda taqdim etish hamda raqamli soliq ma'muriyatchiligini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Ayrim xorijiy davlatlarda ushbu soliq turi mahalliy budjetlar daromadlarini shakllantirishning barqaror manbalaridan biri sifatida xizmat qilmoqda.

Shu nuqtayi nazardan, jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'ini undirish bo'yicha ilg'or xorijiy tajribani qiyosiy jihatdan o'rganish, uning samarali yo'nalishlarini aniqlash va O'zbekiston amaliyotiga moslashtirilgan takliflar ishlab chiqish ilmiy hamda amaliy jihatdan muhim hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda O'zbekistonda jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'i masalasi nafaqat ilmiy doiralarda, balki amaliyot va jamoatchilik muhokamalari markazida ham bo'lib, soliq stavkalari, imtiyozlar hamda ushbu soliqni isloh qilish yo'nalishlariga oid materiallar muntazam ravishda e'lon qilinmoqda [1].

Poyonovning tadqiqotida yuridik va jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'ining iqtisodiy mohiyati yoritilib, ushbu soliqning resurs soliqqlari tarkibidagi ulushi tahlil qilingan hamda uni takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan [2].

Shamsiyev o'z tadqiqotida jismoniy shaxslarning mol-mulkini soliqqa tortishning yangi modelini joriy etish, mulk qiymatini baholash variantlari hamda soliq bazasini shakllantirish mexanizmlarini takomillashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratadi [3].

Rafiyeva va hammualliflar ishida jismoniy shaxslar mol-mulkiga solinadigan soliqning o'ziga xos xususiyatlari, soliq bazasi tarkibi, imtiyozlar tizimi, to'lov qobiliyati tamoyili hamda progressiv va regressiv stavkalar qo'llanishi masalalari atroflicha ko'rib chiqilgan [4].

Ergashevning maqolasida mol-mulk solig'i hisobi davlat budjeti daromadlari, soliq tizimi va soliq hisob-kitobi bilan uzviy bog'liq bo'lgan muhim amaliy yo'nalish sifatida talqin etilgan [5].

Aliyarov xorijiy davlatlar tajribasini tahlil qilib, United States, Canada, Russia, Germany, United Kingdom hamda Chinada qo'llanilayotgan kadastr baholash mexanizmlari, soliq stavkalari va iqtisodiy ta'sir ko'rsatuvchi yondashuvlarni umumlashtirgan [6].

Ruziyev esa xorijiy davlatlarda boylik solig'ining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatini adolatlilik tamoyili, budjet daromadlari hamda ijtimoiy himoya tizimi bilan uzviy bog'liq holda yoritadi [7].

Umuman olganda, mavjud ilmiy adabiyotlar jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'ini takomillashtirishda soliq bazasini adolatli shakllantirish, kadastr baholash tizimini rivojlantirish, imtiyozlarni maqbullashtirish hamda xorijiy tajribani milliy amaliyotga moslashtirish masalalari ustuvor yo'nalishlar ekanini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'ini takomillashtirish masalalarini o'rganishda kompleks yondashuvdan foydalanildi. Tadqiqotning nazariy-uslubiy asosini soliq tizimi, mol-mulkni soliqqa tortish, fiskal barqarorlik va soliq adolatligi bo'yicha mahalliy hamda xorijiy ilmiy manbalar tashkil etdi. Tadqiqot jarayonida qiyosiy tahlil usuli asosida Germany, United Kingdom, South Korea, Georgia, Kazakhstan hamda Russiada amal qilayotgan mol-mulk solig'i tizimlari o'rganildi. Bunda soliq bazasini aniqlash mexanizmlari, baholash usullari, stavkalar yondashuvi, imtiyozlar tizimi va soliq ma'murchiligi elementlari taqqoslandi.

Shuningdek, iqtisodiy-statistik tahlil usuli orqali mol-mulk solig'ining mahalliy budjet daromadlari shakllanishidagi o'rni, soliq tushumlari barqarorligi hamda fiskal samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar baholandi. Tizimli yondashuv asosida kadastr ma'lumotlari, raqamli boshqaruv instrumentlari, elektron xizmatlar va davlat organlari o'rtasidagi axborot integratsiyasining soliq undirish samaradorligiga ta'siri tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalarini umumlashtirishda mantiqiy tahlil, induksiya va deduksiya usullaridan foydalanildi. Yakuniy bosqichda xorijiy tajribaning samarali jihatlarini O'zbekiston amaliyotiga moslashtirish imkoniyatlari baholanib, jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'i tizimini takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'ini samarali tashkil etish amaliyoti turli mamlakatlarda tarixiy, institutsional hamda fiskal sharoitlardan kelib chiqib shakllangan. Biroq rivojlangan, rivojlanayotgan va MDH davlatlari tajribasini qiyosiy o'rganish shuni ko'rsatadiki, mazkur soliq turining samaradorligi, avvalo, soliq bazasining to'g'ri aniqlanishi, mulk qiymatini muntazam yangilab borish, imtiyozlarning manzilliligi hamda soliq ma'murchiligining raqamlashtirilganligi bilan belgilanadi. Shu nuqtayi nazardan, Germany, United Kingdom, South Korea, Georgia, Kazakhstan hamda Russia tajribasi alohida e'tiborga loyiqdir.

Germanyda ko'chmas mulkka solinadigan muntazam soliqlar munitsipal darajadagi muhim daromad manbayi hisoblanadi. Biroq OECD baholariga ko'ra, ushbu tushumlar uzoq vaqt davomida nisbatan past darajada qolgan va avvalgi yillarda eskirgan qiymatlar asosida hisoblash amaliyoti saqlanib kelgan [8]. So'nggi islohotlar doirasida yer va mol-mulk qiymatini bozor qiymatlariga yaqinlashtirish hamda muntazam yangilab borishga o'tish yo'nalishi kuchaydi. Mazkur yondashuv mahalliy daromadlarni barqarorlashtirish va soliq adolatligini oshirishga xizmat qilmoqda [8].

Germaniya tajribasining muhim jihati shundaki, unda mol-mulk solig'i nafaqat fiskal vosita, balki hududiy boshqaruv organlari javobgarligini kuchaytiruvchi instrument sifatida qaraladi.

United Kingdomda jismoniy shaxslarning uy-joylari bo'yicha mahalliy soliq yuki Council Tax tizimi orqali amalga oshiriladi. Bunda turar joylar ma'lum qiymat diapazonlari bo'yicha bandlarga ajratiladi [9]. Angliyada bandlash 1991-yil 1-apreldagi, Uelsda esa 2003-yil 1-apreldagi baholash qiymatlariga asoslanadi. Shuningdek, mulkning o'Ichami, joylashuvi, tuzilishi hamda foydalanish xususiyatlari ham inobatga olinadi [9]. Mazkur tizimning afzalligi shundaki, u soliq hisobini aholi uchun nisbatan sodda va tushunarli qiladi, shu bilan birga soliq to'lovchiga o'z bandini tekshirish va zarur bo'lsa e'tiroz bildirish imkonini beradi [9].

South Koreada mol-mulkni soliqqa tortish ikki darajali yondashuv asosida shakllangan bo'lib, bir tomondan mahalliy property tax, ikkinchi tomondan esa yuqori qiymatli mulk obyektlariga nisbatan comprehensive real estate holding tax qo'llaniladi [10]. Rasmiy manbalarda qayd etilishicha, ushbu tizimda soliq bazasini davlat tomonidan aniqlash, yuqori qiymatli obyektlar bo'yicha qo'shimcha soliqqa tortish hamda markaziy va mahalliy moliya manfaatlarini uyg'unlashtirishga alohida e'tibor qaratiladi [10]. Shuningdek, Koreya tajribasi soliq ma'murchiligida yuqori intizom va raqamli boshqaruv mexanizmlarining ahamiyatini namoyon etadi. NTS ma'lumotlariga ko'ra, comprehensive real estate holding tax bo'yicha ixtiyoriy topshirish darajasi yuqori hisoblanadi [10].

Rivojlanayotgan davlatlar orasida Georgia tajribasi soddalashtirilgan, biroq ancha maqsadli mol-mulkni soliqqa tortish modeli bilan ajralib turadi. Georgia Revenue Service ma'lumotlariga ko'ra, jismoniy shaxs Gruziya hududida soliqqa tortiladigan mol-mulkka egalik qilsa, u property tax to'lovchisi sifatida qaraladi [11]. World Bank materiallarida esa Gruziyada fiskal imkoniyatlarni kengaytirish nuqtayi nazaridan property tax muhim daromad manbalaridan biri sifatida baholanishi qayd etiladi [11]. Gruziya tajribasining ahamiyati shundaki, unda ortiqcha murakkablashtirilmagan, aniq identifikatsiya qilinadigan obyektlar va tushunarli ma'muriy mexanizm asosida soliq undirishga ustuvor ahamiyat beriladi.

MDH davlatlari orasida Kazakhstanda mol-mulk soliqlari bo'yicha davlat daromadlari qo'mitasi orqali bir qator elektron xizmatlar, joriy to'lovlar, kalkulyatorlar hamda shaxsiy majburiyatlarni ko'rish tizimi yo'lga qo'yilgan [12]. Rasmiy portallarda mahalliy soliqlar, jumladan, yer va mol-mulk soliqlari bo'yicha amaldagi to'lovlar hamda tegishli xizmatlardan foydalanish imkoniyati yaratilgani soliq ma'murchiligini soddalashtirishga xizmat qilmoqda [12]. Qozog'iston tajribasi shuni ko'rsatadiki, mol-mulk solig'ining samaradorligi faqat stavkalar yoki soliq bazasiga emas, balki soliq to'lovchining o'z majburiyatini tezkor tekshirishi, hisob-kitobni onlayn ko'rishi va to'lovni qulay tarzda amalga oshirishi bilan ham chambarchas bog'liq.

Russiada jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'i mahalliy soliq sifatida belgilanadi va uni to'lash majburiyati mulk huquqiga ega bo'lgan jismoniy shaxslarga yuklatiladi [13]. Federal soliq xizmati ma'lumotlariga ko'ra, soliqqa tortish obyektlari qatoriga uy, kvartira, xona, garaj, avtomobil turargohi, tugallanmagan qurilish obyekti hamda boshqa ko'chmas mulk obyektlari kiradi [13]. Shu bilan birga, Rossiya amaliyotida soliq kalkulyatorlari, obyektlar bo'yicha alohida hisob-kitob tizimi va imtiyozlarni muayyan toifadagi shaxslarga tatbiq etish mexanizmi yo'lga qo'yilgan [13]. Mazkur tajribaning foydali tomoni shundaki, unda obyektlar tarkibi aniq belgilangan, imtiyozlar huquqiy jihatdan tizimlashtirilgan hamda mahalliy darajadagi normativ tartibot bilan uyg'unlashtirilgan (1-jadval).

1-jadval

Jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'ini tashkil etish bo'yicha ayrim davlatlar tajribasining qiyosiy tahlili¹

Davlat	Soliq bazasi	Baholash usuli	Stavkalar yondashuvi	Imtiyozlar mexanizmi
Germany	Ko'chmas mulk qiymati	Davriy yangilanadigan qiymat	Nisbatan barqaror	Ayrim toifalar uchun
United Kingdom	Uy-joy toifalari	Bandli baholash	Toifalashtirilgan	Mahalliy darajada qo'llaniladi
South Korea	Mulk qiymati	Davlat bahosi asosida	Differensial	Yuqori qiymatli mulkka alohida yondashuv
Georgia	Aniqlashtirilgan mulk bazasi	Soddalashtirilgan tizim	Amaliy va ixcham	Cheklangan va maqsadli
Kazakhstan	Mulk obyektlari bazasi	Amaldagi kadastr ma'lumotlari asosida	Standart	Amaldagi toifalar bo'yicha
Russia	Ko'chmas mulk obyektlari	Kadastr qiymati	Obyektga qarab farqlanadi	Tizimlashtirilgan

1 Muallif tomonidan tayyorlandi.

Jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'ini samarali tashkil etishda turli davlatlarda qo'llanilayotgan yondashuvlar o'zaro farqlansa-da, ularni birlashtiruvchi asosiy jihat soliq bazasini aniq belgilash hamda baholash tizimini imkon qadar shaffof yo'lga qo'yishdan iborat. Xususan, Germaniya va South Korea tajribasida mol-mulk qiymatini muntazam yangilab borish hamda differensial yondashuvga ustuvor ahamiyat berilgan bo'lsa, United Kingdom va Georgiada soddalashtirilgan, amaliy va tushunarli mexanizmlar qo'llanilishi bilan ajralib turadi. Kazaxstan va Rossiya amaliyotida esa kadastr ma'lumotlari hamda obyektlar bo'yicha tizimlashtirilgan yondashuv muhim o'rin egallaydi. Umuman olganda, mazkur tajribalar mol-mulk solig'ini takomillashtirishda baholash bazasining aniqligi, stavkalarining adolatli shakllantirilishi va imtiyozlarning aniq toifalar kesimida qo'llanilishi ustuvor ahamiyat kasb etishini ko'rsatadi.

Xorijiy davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'ini samarali tashkil etish uchun, avvalo, soliq bazasining aniqligi va muntazam yangilanib borishi ta'minlanishi lozim. Shu sababli O'zbekistonda ko'chmas mulk obyektlari bo'yicha kadastr ma'lumotlarini to'liq shakllantirish, ularni soliq organlari ma'lumotlari bilan integratsiya qilish hamda baholash natijalarini davriy ravishda yangilab borish zarur. Eskirgan yoki amaldagi bozor sharoitlarini to'liq aks ettirmaydigan qiymatlar asosida soliqqa tortish soliq yukining notekis taqsimlanishiga olib keladi. Bu esa mol-mulk solig'ining adolatlilik tamoyiliga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Ikkinchidan, mol-mulk solig'ini hisoblashda soddalik va tushunarlilikni kuchaytirish maqsadga muvofiqdir. Xususan, mol-mulk obyektlarini joylashuvi, maydoni, turi hamda foydalanish xususiyatlaridan kelib chiqib, soddalashtirilgan, biroq aniq mezonlarga asoslangan toifalash mexanizmlarini qo'llash mumkin. Bu, ayniqsa, barcha obyektlarni qisqa muddatda individual bozor bahosi asosida qayta baholash imkoniyati cheklangan sharoitda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, soliq hisob-kitobi fuqarolar uchun sodda va tushunarli bo'lsa, ixtiyoriy to'lov intizomi ham oshadi.

Uchinchidan, jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'ida differensial yondashuvni kuchaytirish lozim. Oddiy turar joy obyektlari bilan yuqori qiymatli uy-joy va boshqa ko'chmas mulk obyektlarini bir xil fiskal rejimda soliqqa tortish soliq adolatliliq nuqtayi nazaridan yetarli darajada asosli emas. Shu bois qimmatbaho va katta maydonli ko'chmas mulk obyektlariga nisbatan oshirilgan yoki bosqichli stavkalarni qo'llash, ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlar uchun esa aniq mezonlar asosida manzilli imtiyozlar belgilash maqsadga muvofiqdir.

To'rtinchidan, mol-mulk solig'i bo'yicha imtiyozlar tizimini qayta ko'rib chiqish zarur. Amaliyotda haddan tashqari keng yoki yetarli darajada asoslanmagan imtiyozlar soliq bazasining torayishiga hamda budjet tushumlarining kamayishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli imtiyozlar universal emas, balki ijtimoiy, iqtisodiy va hududiy mezonlarga tayangan holda manzilli shaklda taqdim etilishi lozim. Bunda asosiy e'tibor kam ta'minlangan axoli qatlamlari, nogironligi bo'lgan shaxslar hamda yolg'iz keksalar kabi ijtimoiy himoyaga muhtoj toifalarga qaratilishi maqsadga muvofiqdir.

Beshinchidan, soliq ma'murchiligini to'liq raqamlashtirish mol-mulk solig'i samaradorligini oshirishning eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Buning uchun soliq organlari, kadastr organlari, notarial idoralar, davlat ro'yxatidan o'tkazish tizimi hamda elektron to'lov platformalari o'rtasida yagona axborot almashinuvi mexanizmini kuchaytirish zarur. Fuqarolarga shaxsiy kabinet orqali o'z mol-mulk obyektlari, soliq summasi, imtiyozlari va qarzdorligi haqida to'liq ma'lumot taqdim etilishi, shuningdek, avtomatik hisob-kitob hamda onlayn to'lov imkoniyatlari kengaytirilishi lozim.

Oltinchidan, mol-mulk solig'i bo'yicha jamoatchilikka tushuntirish ishlarini kuchaytirish talab etiladi. Aholining katta qismi mazkur soliqning hisoblanish tartibi, soliq bazasi va imtiyozlari haqida yetarli ma'lumotga ega bo'lmasa, bu holat soliq organlariga nisbatan ishonchsizlik hamda norozilik kayfiyatining kuchayishiga olib kelishi mumkin. Shu bois oddiy va ommabop shakldagi tushuntiruvchi materiallar, onlayn kalkulyatorlar, interaktiv savol-javob platformalari hamda hududiy axborot kampaniyalarini yo'lga qo'yish maqsadga muvofiqdir.

Yettinchidan, mol-mulk solig'ining mahalliy budjetlar bilan bog'liqligini kuchaytirish lozim. Xorijiy tajriba shuni ko'rsatadiki, agar aholida ushbu soliqdan tushgan mablag'larning aynan hudud infratuzilmasi, kommunal xizmatlar va mahalliy ijtimoiy ehtiyojlarni moliyalashtirishga yo'naltirilayotgani haqida aniq tasavvur shakllansa, soliq to'lashga nisbatan ijobiy munosabat kuchayadi. Shu nuqtayi nazardan, O'zbekistonda ham mol-mulk solig'idan tushadigan tushumlarning hududlar rivojiga xizmat qilayotganini ochiq ko'rsatish hamda mahalliy darajada hisobot berish amaliyotini kengaytirish zarur.

Shunday qilib, O'zbekistonda jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'ini takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlari sifatida kadastr va baholash tizimini modernizatsiya qilish, soddalashtirilgan va adolatli hisoblash mexanizmlarini joriy etish, differensial stavkalarni qo'llash, manzilli imtiyozlar tizimini shakllantirish, raqamli soliq ma'murchiligini rivojlantirish hamda jamoatchilik bilan samarali kommunikatsiyani yo'lga qo'yish alohida ahamiyat kasb etadi. Mazkur chora-tadbirlar mol-mulk solig'ining fiskal samaradorligini oshirish, mahalliy budjetlar barqarorligini mustahkamlash va soliq adolatliliqini ta'minlashga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'i mahalliy budjetlar daromad bazasini shakllantirish, hududiy moliyaviy barqarorlikni ta'minlash hamda soliq adolatliliqini kuchaytirishda muhim ahamiyat

kasb etadi. Xorijiy tajriba tahlili shuni ko'rsatadiki, mazkur soliq turining samaradorligi, avvalo, ko'chmas mulk obyektlarini to'liq hisobga olish, soliq bazasini real qiymatga yaqin shakllantirish, imtiyozlarni manzilli qo'llash va soliq ma'murchiligini raqamlashtirish bilan chambarchas bog'liqdir. Rivojlangan davlatlar tajribasida baholash tizimini muntazam yangilab borish, rivojlanayotgan davlatlarda soddalashtirilgan, biroq samarali modellarni qo'llash, MDH mamlakatlarida esa elektron xizmatlar hamda ma'lumotlar integratsiyasini kuchaytirish orqali mol-mulk solig'ining fiskal samaradorligi oshirilayotgani kuzatiladi.

O'zbekiston sharoitida ham jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'ini takomillashtirish uchun bir qator ustuvor yo'nalishlarga e'tibor qaratish zarur. Jumladan, kadastr va baholash ma'lumotlarining aniqligini oshirish, yuqori qiymatli mol-mulk obyektlariga nisbatan differensial yondashuvni kuchaytirish, imtiyozlarni ijtimoiy mezonlar asosida qayta ko'rib chiqish, shuningdek, soliq organlari va tegishli idoralar o'rtasida yagona raqamli axborot almashinuvi tizimini rivojlantirish maqsadga muvofiqdir.

Mazkur chora-tadbirlar mol-mulk solig'ining fiskal ahamiyatini oshirish, mahalliy budjetlar daromadlarini barqarorlashtirish hamda aholi uchun nisbatan adolatli va shaffof soliq tizimini shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Gazeta.uz. "Mol-mulk solig'i" mavzusiga oid maqolalar to'plami. Gazeta.uz.
2. Poyonov B.. *Mol-mulk solig'ining soliqqa tortish tartibini takomillashtirish*. – 2023-yil.
3. Shamsiyev N.M.. *Jismoniy shaxslardan olinadigan mol-mulk solig'i mexanizmini takomillashtirish yo'llari*. – 2022-yil.
4. Kun.uz. *2025-yil uchun jismoniy shaxslarning mulk va yer solig'i chegaralari belgilandi*. – 2024-yil 30-dekabr.
5. Ergashev Sh.M.. *Mol-mulk solig'i hisobi va uni takomillashtirish*. – 2025-yil.
6. Aliyarov O.. *Mulkiy soliqqa tortishda xorijiy davlatlar tajribasi*. – 2025-yil.
7. Ruziyev G'.U.. *Xorijiy davlatlarda boylik solig'i va uning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati*. – 2025-yil.
8. OECD. *OECD Economic Surveys: Germany 2025; Housing Taxation in OECD Countries*.
9. HM Revenue & Customs; Valuation Office Agency. *How Domestic Properties Are Assessed for Council Tax Bands*; GOV.UK Council Tax materials.
10. National Tax Service of Korea; Ministry of Economy and Finance of Korea; Seoul Metropolitan Government. Property and real estate taxation materials.
11. Revenue Service of Georgia. *Natural Person's Property* materials; World Bank reports on Georgia public finance and property tax.
12. State Revenue Committee of the Ministry of Finance of the Republic of Kazakhstan. Materials on local taxes, calculators and services for individuals.
13. Federal Tax Service of Russia. *Налог на имущество физических лиц*; related calculator and benefits materials.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100